

POLONISTYCZNE OSOBOWOŚCI BIAŁEGOSTOKU

Dobrym zwyczajem wszystkich uformowanych środowisk naukowych jest kultywowanie pamięci o ich znakomitych reprezentantach, uczonych, którzy na trwałe zapisali się tak w annałach nauki, bibliografiach, jak w ludzkiej pamięci. Takie działanie ma wtedy zawsze charakter wzorcotwórczy, oddziałuje na młodych, wgłębiających się dopiero w arkana pracy badawczej. Wskazuje, iż w środowisku – oprócz naturalnej rywalizacji – istnieje coś takiego, jak głęboko zakorzenione pragnienie hierarchii i ethosu lub, inaczej rzecz ujmując, potrzeba obcowania z wybijającymi się Osobowościami (i w takim kontekście słowo to warto napisać wielką literą).

Takimi postaciami kształtującymi całe środowisko byli uczeni, których wspólnota akademicka Wydziału Filologicznego Uniwersytetu w Białymstoku uczciła 28 kwietnia 2022 roku. Uczciła w dwójnasób: organizując tego dnia uroczystość ku Ich czci oraz naukową konferencję, której uczestnicy zgłębiali techniki ich warsztatu badawczego, wybory tematyczne i metodologiczne, a także, a może przede wszystkim, próbowali odgadnąć tajemnicę życia oddziałujących na współpracowników osobowości prof. Elżbiety Feliksiak, prof. Haliny Krukowskiej i prof. Bogusława Nowowiejskiego¹.

Uroczystość odsłonięcia tablic Uczonych i konferencję wpisano w program obchodów 25-lecia Uniwersytetu w Białymstoku, a wydarzenie objął patronatem JM Rektor Uniwersytetu w Bia-

¹ Bibliografię prac badaczy lub omówienie ich dzieł znajdziemy w następujących publikacjach: V. Wejs-Milewska, *Elżbieta Feliksiak (1937–2015)*, „Wiek XIX” 2014, s. 521–525; *Publikacje Profesora Haliny Krukowskiej. Wybór*, w: *Światło w dolinie. Prace ofiarowane Profesor Halinie Krukowskiej*, red. K. Korotkich, J. Ławski, D. Zawadzka, Białystok 2007, s. 971–973; *Profesor Bogusław Nowowiejski – publikacje*, oprac. E. Gorlewska, „Białostockie Archiwum Językowe” 2020, nr 2, s. 19–30.

łymstoku prof. Robert W. Ciborowski. Ów niezwykle dzień rozpoczął się pamiątkową fotografią pracowników Wydziału Filologicznego na schodach budynku przy pl. Niezależnego Zrzeszenia Studentów 1 (dawny gmach KW PZPR na ul. Liniarskiego, potem przy pl. Uniwersyteckim), a zakończył wieczorem wspomnień w Książnicy Podlaskiej im. Łukasza Górnickiego. Trzem salom Wydziału Filologicznego nadano imiona Uczonych: prof. Feliksiak, prof. Krukowskiej i prof. Nowowiejskiego, odsłaniając w środku tablice, których treść publikujemy na początku tomu (w części: *Sylwetki Uczonych*). Uroczystego odsłonięcia tablic dokonali JM Rektor i dziekan Wydziału Filologicznego, a także honorowi goście: siostrzenica prof. Krukowskiej – pani mgr Wioletta Agnieszka Zawadzka, przyjaciółka – mgr Grażyna Złocka-Korzeniewska, uczeni-współpracownicy prof. Feliksiak – prof. Kazimierz Trzęsicki i dr Barbara Noworolska, współpracowniczki prof. Nowowiejskiego – prof. Urszula Sokólska, Leonarda Dacewicz i Beata Kuryłowicz. Przygotowania do tego ważnego wydarzenia koordynowała prof. Violetta Wejs-Milewska, uczennica prof. Feliksiak.

Osobnym i ważnym wydarzeniem była całodzienna sesja naukowa (piętnaście referatów reprezentantów trzech środowisk naukowych), odbywająca się w wypełnionej do ostatniego miejsca Sali im. Marii Renaty Mayenowej². Zaskoczyła nas frekwencja podczas wszystkich uroczystości – gościliśmy przedstawicieli kilku środowisk, różnych wydziałów. Było to, w całym tego słowa znaczeniu, święto nauki, nie tylko tego Wydziału, lecz całej Uczelni.

Jak wspominałem, dzień zakończył wieczór wspomnień „Humaniści” w sali Książnicy Podlaskiej, w czasie którego w swobodnej atmosferze wspominaliśmy nasze wybitne Osobowości – także ich osobliwości, wady, śmieszności, opowiadaliśmy anegdoty, których byli współtwórcami jako ludzie o wyrazistych charakterach.

Książka ma, jak sądzę, wartość potrójną: *primo*, zapisuje pamięć o Osobach, zarazem odnotowuje pamięć o uroczystości, która jest znowuż wyrazem tej ludzkiej wdzięcznej pamięci. *Secundo*, daje pierwsze naukowe (metanaukowe) wglądy w dorobek trojga badaczy. *Tertio*, przynosi może niewielki zbiór materiałów – utrwalonych słowem i obrazem – do dziejów jednego z filologicznych środowisk polskich; środowiska, które niedawno (2018) świętowało swoje pięćdziesięciolecie (ledwie i aż!)³.

² Przebieg uroczystości zrelacjonowano w: J. Ławski, *Symposium Naukowe „Twórcy Białostockiego Środowiska Naukowego (1968–2019): prof. prof. Elżbieta Feliksiak, Halina Krukowska, Bogusław Nowowiejski”*, Białystok 28 kwietnia 2022 roku. *Sprawozdanie*, „Bibliotekarz Podlaski” 2022, nr 2, s. 323–335.

³ Zob. tomy jubileuszowe: *Białostockie środowisko filologiczne 1968–2018. Historia w 45 wywiadach*, rozm. D. Sołowiej,

W 2000 roku na kanwie rozważań o kształtowaniu się obrazu Adama Mickiewicza w zbiorowej pamięci polskiej i nie-polskiej prof. Elżbieta Feliksiak sformułowała tylko z pozoru oczywistą, zaskakująco brzmiącą diagnozę:

„Pamięć ma jednakże naturę paradoksalną. Nie tylko dlatego, że czas sieje spustoszenie w jej polu. Również dlatego, że jest ona w pewnym sensie sposobem zbiorowego istnienia, że ma charakter podmiotowy, bo jest pamięcią czyjąś. Z tej właśnie racji podlega niekiedy próbom zawłaszczenia, przypisania jej innym podmiotom na własność wyłączną i odartą z kontekstów”⁴.

Można powiedzieć, że organizując uroczystości i sesję naukową, okazaliśmy dojrzałą świadomość kształtowania i posiadania – jako środowisko – naszej własnej pamięci. Jest ona polifoniczna, w wielu miejscach iskrzy wielogłosem, ale jest nasza i nie powinna się dać zawłaszczyć. Z tej pamięci wyrasta też przekonanie, że to, co cenne w nauce, w humanistyce, tworzy się w przestrzeni, gdzie stykają się osobowości, metody, duch miejsca i epoki, a wszystkiemu przyświeca i każdą aktywność ogarnia wiara w sens. Sens nie tylko nauki.

Elk – Białystok, 20 maja 2023 r.

red. wstęp i oprac. J. Ławski, Białystok 2018; *Jubileusz białostockiego środowiska filologicznego w roku 2018. Wspomnienia*, red. J. Godlewska, J. Ławski, V. Wejs-Milewska, Białystok 2022.

⁴ E. Feliksiak, *Ziemia Mickiewiczowskiej pamięci – zapominanie i wiara*, [w:] *Wilno i ziemia Mickiewiczowskiej pamięci. Materiały III międzynarodowej konferencji w Białymstoku 9–12 IX 1998 w trzech tomach*, T. I: *W kręgu spraw historycznych*, pod red. E. Feliksiak, E. Konończuk, Białystok 2000, s. 14.